

Izolaționismul cognitiv

Absența viziunii teoretice de natură globală, ca referențial necesar asigurării coerenței demersurilor cognitive specializate, se traduce pe plan acțional în incoerență, fiind vorba, însă, de mai mult: de contraperformanță cumulativă ce produce masa critică pentru explozie socială.

Starea conceptuală confuză în care se află Economia provine și din parcelarea limitativă a viziunilor, ca expresie a specializării cognitive postmoderne. Practic, comunicarea de metode și transferul de semnificații între compartimentele științei economice se arată a fi întrerupte sau cel puțin deficitare.

Blocajul cel mai relevant s-a produs pe magistralele cu dublu sens ale cunoașterii economice, reprezentate de Economie, ca disciplină academică, și celelalte perspective teoretice, cu deosebire cele centrate pe funcționalitate. În primul rând se detașează Finanțele, ca sediu al cunoștințelor despre gestionarea valorii și a riscului investițional, disciplină tot mai închisă de principiul ordonator al suficienței profitului imediat.

Expresia directă a raționalității financiare este evacuarea din spațiul propriu-zis al raționalității economice a motivației sociale și a proiecțiilor interesate de termenul lung. Forma cea mai perversă a specializării Finanțelor, ca știință responsabilă de cunoștințele privind rentabilitatea activelor, o constituie universul instrumentelor derivative, care alimentează speculația în spațiul virtual. Ruptă total de viziunea contextelor intersubiective specifică Economiei, știința finanțelor s-a autoexilat în teritoriul convențiilor și al algoritmizării matematice, iluzionându-se să reușească fuziunea dintre dezirabil și posibil la nivelul condiției umane.

Cum prea bine vedem în criza actuală, Finanțele au devenit un corp contra-natură de cunoștințe și metode identificate drept surse ale comportamentelor contrariante în actul guvernării și al avalanșei consecințelor neintenționate în plan social. Absența viziunii teoretice de natură globală, ca referențial necesar asigurării coerenței demersurilor cognitive specializate, se traduce pe plan acțional în incoerență, fiind vorba, însă, de mai mult: de contraperformanță cumulativă ce produce masa critică pentru explozie socială.

Într-o astfel de perspectivă, înțelegerea funcționării întregului economic nu mai este posibilă pentru că nu există unitate de măsură în judecata soluțiilor particulare care se dau la problemele părților componente. S-a ajuns să se aplice o procedură ultraspecializată, sub forma a mii de operații simultane pentru fiecare organ aflat în suferință, sperându-se că se va menține funcționarea organismului ca un tot. Ipoteza pornește dintr-o înțelegere deterministă, absolut lineară a lucrurilor, neavând nicio legătură cu abordarea rațională a situațiilor complexe. Se fac nepermise reducții de sens, complementate de presupuneri hazardate. Ca și când, în fiziologie, accelerarea vitezei de circulație a sângelui ar trebui să fie cauza expresă a creșterii randamentului funcțiilor mentale ale creierului. Izolaționismul cognitiv a ajuns să instrumenteze performanța în mic, dizolvând semnificațiile contextului care assemblează, în ordine vitală, părțile într-un întreg.

Mai grav este că izolaționismul cognitiv în sistemul actual al științelor economice își absolvă cel mai adesea asertările de obligația respectării coerenței cu fundamentele Economiei. Fiecare disciplină caută după reguli proprii adevărul și își întemeiază un univers de semnificații și de reprezentări care doar întâmplător ar putea să fie concordant cu contextul general. Absolutismul injectat în funcția randamentală a teoriilor financiare la modă a însemnat reducerea absolută a funcției sociale a Economiei.

Nu în alt fel se explică faptul că fenomenul speculativ al valorii activelor, bunăoară, care dă măsura performanțelor în teoria actuală a finanțelor, s-a dovedit a fi, totodată, măsura eșecului în funcționarea normală a economiei ca spațiu al raționalității configurat unitar. Desigur că detașarea părților de întreg a fost o reușită în sine a cuceririi naturii originată în visul baconian, dar s-a dovedit a fi și modalitatea prin care întregul se epuizează funcțional, colapsează energetic, iar sub aspect cognitiv devine o convenție abstractă, nonantropică, o Utopie nelocuibilă.

Calea urmată de Finanțe sub aspect epistemic este, *mutatis mutandis*, cea a extincției viului, a erodării întregului cel mai relevant, care este corpul societal, lumea în sine. Profitul țintit eminentemente prin calcul al elementelor fictivizate, al cacialmalei din „jocul levierului”, indică un spațiu în care nu-și găsesc loc argumentele contextelor intersubiective, ale interacțiunii complexe a agenților înzestrați cu așteptări, idealuri, valori etc.

Responsabilizarea cognitivă a disciplinelor fixate în obsesia absolutizării performanțelor parțiale se cere urgentată nu doar de crizialitatea economiei actuale, ci și de reconceptualizarea acestor discipline prin reatașarea lor de fluxurile epistemice ale științei economice, ca ansamblu care-și certifică relevanța în contextualizarea unitară a economicului.

Marin Dinu